ECLI:LV:AT:2018:1106.11518004016.5.L

Lieta Nr. 11518004016
SKK-643/2018
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 6.novembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Inguna Radzeviča,
tiesnesis Artūrs Freibergs,
tiesnese Anita Poļakova

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.marta spriedumu
/pers. B/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.[1] panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem;
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.[2] panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta trešo daļu galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 7 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu /pers. B/ notiesāts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu.
No apsūdzētā /pers. B/ cietušā Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta labā piedzīta materiālā kaitējuma kompensācija 14 497,91 *euro*.

[2] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.marta spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 221.[1] panta trešās daļas par nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizāciju lielā apmērā.

[3] Turklāt ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.marta spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 221.[2] panta trešās daļas par nelikumīgu alkoholisko dzērienu pārvadāšanu un glabāšanu lielā apmērā.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras prokurores Liānas Čakārnes apelācijas protestu, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.marta spriedums atcelts daļā par Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanu /pers. B/ un daļā par kaitējuma kompensācijas 14 497,91 *euro* piedziņu no /pers. B/ Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta labā.
No apsūdzētā /pers. B/ piedzīta kaitējuma kompensāciju 14 497,91 *euro* valsts labā.
Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedumu apsūdzētais /pers. B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 569.–579., 582.–585., 587.–588., 591. un 570.pantu, lūdz atcelt apelācijas instances tiesas nolēmumu daļā par Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanas atcelšanu.
Savu lūgumu apsūdzētais pamatojis ar šādiem argumentiem.
Pirmās instances tiesa lietu izskatījusi saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499.panta nosacījumiem, neizdarot pierādījumu pārbaudi, jo apsūdzētais pirmās instances tiesā savu vainīgumu atzina pilnībā, nožēloja izdarīto, piekrita kaitējuma kompensācijas apmēram un ir uzsācis to maksāt.
Kriminālprocesa likuma 506.panta ceturtā daļa noteic, ka tiesas debašu dalībnieki savus secinājumus var motivēt tikai ar tiesas izmeklēšanā pārbaudītiem pierādījumiem un rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai un kuri saskaņā ar šā likuma 449.panta trešo daļu netika pārbaudīti tiesas sēdē. Savukārt šā panta piektā daļa noteic, ka lietā, kuras iztiesāšanā netika veikta pierādījumu pārbaude, tiesas debatēs dalībnieki izsakās tikai par piemērojamo sodu, tā veidu un mēru, kā arī par kompensācijas apmēru, ja tas neietekmē noziedzīgā nodarījuma juridisko kvalifikāciju, un mantas izcelsmi. No minētajiem likuma nosacījumiem izriet, ka ne tiesa, ne prokurors, ne apsūdzētais nevar atsaukties uz tiesas sēdē nepārbaudītiem pierādījumiem.
Apelācijas instances tiesa spriedumā atzinusi par pamatotām prokurores apelācijas protestā ietvertās norādes par to, ka pirmās instances tiesa, vērtējot apsūdzētā attieksmi pret kriminālprocesu, nav pievērsusi uzmanību, ka apsūdzētais pirmstiesas kriminālprocesa laikā kategoriski noliedzis savu vainīgumu un ne tikai nav sadarbojies ar procesa virzītāju, bet ir to maldinājis, sniedzot nepatiesas liecības.
Minētie fakti apelācijas instances tiesas sēdē netika pārbaudīti, un apsūdzētajam netika dota iespēja sniegt attaisnojošus paskaidrojumus un novērst neskaidrības. Pirmstiesas kriminālprocesa laikā apsūdzētais savu vainīgumu noliedzis, jo savu aizstāvību īstenojis pats, turklāt policijas darbinieki apgalvojuši, ka viņš kontrabandas ceļā ievedis spirtu realizācijas nolūkā. Tikai pēc profesionālas juridiskas konsultācijas sapratis sava pārkāpuma būtību

un nolēmis izmantot Kriminālprocesa likumā paredzētās tiesības uz sadarbību, izvēloties vienkāršāku procesa veidu. Ievērojot minēto, tiesa nevarēja uzskatīt tās norādītos faktus par pierādītiem un atsaukties uz tiem spriedumā. Atsaucoties spriedumā uz tiesas sēdē nepārbaudītiem pierādījumiem, apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 449.panta un 527.panta otrās daļas nosacījumus. Minētie likuma pārkāpumi atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem. Turklāt, izskatot lietu apelācijas instances tiesā, pieļauts arī Kriminālprocesa likuma 575.panta pirmās daļas 8.punktā paredzētais Kriminālprocesa likuma būtiskais pārkāpums – lieta izskatīta bez pierādījumu pārbaudes, neievērojot šā likuma 499.panta nosacījumus. Minētais pārkāpums katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu.

Motīvu daļa

[6] Augstākā tiesa atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedums atceļams daļā par Krimināllikuma 55.panta piemērošanas atcelšanu un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Pārējā daļā apelācijas instances tiesas nolēmums atstājams negrozīts.

[6.1] Apelācijas instances tiesa atcēlusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā par Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanu, proti, par apsūdzētā notiesāšanu nosacīti. Pamatojot savu spriedumu šajā daļā, apelācijas instances tiesa cita starpā norādījusi uz to, ka apsūdzētais pirmstiesas procesa laikā kategoriski noliedzis savu vainu un nav sadarbojies ar procesa virzītāju. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka šie fakti negatīvi raksturo apsūdzēto un ir ņemami vērā, lemjot par nosacītas notiesāšanas iespējamību.

[6.2] Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa iepriekš norādītos faktus – to, ka apsūdzētais pirmstiesas procesa laikā kategoriski noliedzis savu vainu un nav sadarbojies ar procesa virzītāju – nepamatoti novērtējusi kā apsūdzētā personību raksturojošas ziņas Krimināllikuma 55.panta izpratnē un, atsaucoties uz šiem faktiem, nepamatoti lēmusi par pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanu daļā par Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanu. Augstākā tiesa norāda, ka viens no taisnīgas tiesas elementiem ir personas tiesības sevi neapsūdzēt, kas cita starpā ietver arī tiesības neatzīt savu vainu. Vainas atzīšana kopsakarā ar pieteikšanos par vainīgu un izdarītā nožēlošanu saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas pirmo punktu ir atzīstama par atbildību mīkstinošu apstākli, kas ir pamats vieglāka soda noteikšanai, savukārt vainas neatzīšana nevar pastiprināt personas atbildību un pasliktināt tās stāvokli lietā. Arī Kriminālprocesa likuma 21.pantā paredzētās personas tiesības uz sadarbību, kas var izpausties procesa norises veicināšanā, ir personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, procesuālās tiesības, kuru īstenošanu raksturo šīs personas brīva griba, līdz ar to savu procesuālo tiesību neizmantošana nevar būt par pamatu bargāka soda noteikšanai.

[6.3] Ievērojot minēto, Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa, atceļot pirmās instances tiesas nolēmumu daļā par apsūdzētā /pers. B/ nosacītu notiesāšanu, pamatojoties uz apstākļiem, kas saistīti ar apsūdzētā procesuālo tiesību īstenošanu vai neīstenošanu, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punkā norādīto pārkāpumu – nepareizi piemērojusi Krimināllikuma Vispārīgās daļas 55.pantu. Minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums šajā daļā ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Apsūdzētajam /pers. B/ pirmstiesas procesā 2016.gada 17.aprīlī piemēroti drošības līdzekļi – uzturēšanās noteiktā vietā un aizliegums izbraukt no valsts. 2017.gada 18.aprīlī drošības līdzekļi atcelti. Augstākā tiesa atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai /pers. B/ šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedumu daļā par Krimināllikuma 55.panta piemērošanas atcelšanu /pers. B/ un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 29.augusta spriedumu atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese I. Radzeviča

Tiesnesis A. Freibergs

Tiesnese A. Poļakova